

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พยาบาล เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการให้บริการทางการแพทย์แก่สังคม เพื่อช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ แต่เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรในประเทศไทยยังคงค่อนข้างสูง ซึ่งส่งผลให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นตามลำดับ ความต้องการด้านบริการสาธารณสุขของสังคมจึงเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้สังคมไทยต้องการพยาบาลที่มีคุณลักษณะเพียบพร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ ตลอดจนวินัยดีปัญหาต่าง ๆ ได้เมื่อออกปฏิบัติงานในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศอย่างมีคุณภาพ (สุนทรีย์ ภาณุทัต 2516 : 16) พยาบาลในลักษณะดังกล่าวคือพยาบาลในระดับวิชาชีพ ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มปท. : 23) ได้เสนอแนวนโยบายการจัดการศึกษาพยาบาลโดยกำหนดขอบเขตหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพไว้ว่า พยาบาลระดับวิชาชีพนั้นหมายถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลวิชาชีพ เพื่อสามารถประกอบอาชีพในค่านับบริการสุขภาพอนามัยทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน ก็ตาม มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการแก่ผู้ป่วย ผู้รับบริการในโรงพยาบาลหรือชุมชนตามขอบเขตของงาน รวมทั้งการแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน ปัญหาการพยาบาลที่สัมพันธ์กันในการพยาบาลสาขาใดสาขาหนึ่ง ตลอดจนการควบคุม นิเทศการปฏิบัติการพยาบาลระดับต้น โดยมีขอบเขตหน้าที่ของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในค่านับการพยาบาล การรักษา การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การบริหาร ค่านับการศึกษา และการสนับสนุนค่านับอื่น ๆ จะเห็นว่าการกำหนดคุณลักษณะพยาบาลวิชาชีพดังกล่าวมีผลให้พยาบาลสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ทุกสาขาการพยาบาล ทุกสถานที่และในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติซึ่งอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนบุคลากรทางการพยาบาล

การพยาบาลกุมารเวชเป็นการพยาบาลเฉพาะสาขา ซึ่ง ศรีสมวงศ์ วรณศิลป์
(ศรีสมวงศ์ วรณศิลป์, ในกองงานวิทยาลัยพยาบาล, บรรณาธิการ 2526 : 2)
ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการดูแลรักษาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่นให้ได้รับความสุข
สบาย ปลอดภัยทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งเชื่อมโยงการดูแลเด็กเมื่อ
อยู่บน และขณะพักรักษาตัวในโรงพยาบาล การดูแลต่อเนื่องระหว่างโรงพยาบาลและ
การพยาบาลชุมชนให้สอดคล้องกัน เพื่อช่วยฟื้นฟูเด็กให้พ้นจากการเจ็บป่วยหรือให้มีความ
พิการน้อยที่สุด ช่วยให้อัตถุสภาพเดิม และคุ้มครองไว้ในช่วงเวลาอันสั้น ป้องกันโรค
ส่งเสริมสุขภาพเด็กและบุคคลในครอบครัวให้พลานามัยที่สมบูรณ์ โดยคัดแปลงความรู้
พื้นฐานทางคานวิทยาศาสตร์ หลักการพยาบาล การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นมาเป็นแนวทาง
วางแผนการพยาบาลระยะสั้นระยะยาวให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน รวมทั้งครอบครัวให้
ที่สุดที่จะทำได้

มาร์โลว์ (Marlow 1977) ได้กล่าวว่าการพยาบาลกุมารเวชมีการพัฒนาขึ้น
เมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งเกิดจากวิวัฒนาการคานกุมารเวชศาสตร์เอง และการวิจัยทางการ
พยาบาลพบว่าพยาบาลแผนกกุมารเวชกรรม ต้องมีความรู้ทางคานจิตวิทยา สังคมวิทยา
มานุษยวิทยา และมีความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็กอย่างลึกซึ้ง เข้าใจถึงความเป็นอยู่ของ
เด็กในสังคม วัฒนธรรม และฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ความสำคัญของบิกามารคา
คือเด็ก ปัญหาของเด็กที่เกิดจากการขาดบิกามารคา หรือปัญหาเด็กที่เกิดจากครอบครัวแตก
แยก รวมทั้งการเข้าใจธรรมชาติของเด็กจนถึงวัยรุ่นในสภาพสังคมปัจจุบัน

คานปรัชญาการพยาบาลกุมารเวชนั้น เบลค และคณะ (Blake et.al.
1972 : 111) กล่าวว่าปรัชญาการดูแลเด็กป่วยมาจากพื้นฐานการพยาบาลทั่วไป
การพยาบาลเป็นศาสตร์และเป็นศิลปะที่สนองความต้องการผู้ป่วยทุกคาน ในการดูแลเด็ก
ป่วยพยาบาลจะต้องเข้าใจว่าเด็กเป็นบุคคลที่กำลังเจริญเติบโตและพัฒนา ซึ่งเด็กแต่ละคน
มีความแตกต่างกัน พยาบาลในแผนกกุมารเวชกรรมจะดูแลเด็กได้ก็เพียงเินั้นขึ้นอยู่กับการ
เรียนรู้และเข้าใจเด็กป่วย มีทัศนคติที่ดีและความกระตือรือร้นในการใช้ความรู้เป็นเครื่องมือ
มือแก้ปัญหาเด็ก ซึ่งจะสามารถช่วยให้การปฏิบัติการพยาบาลแก่เด็กป่วยไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่กล่าวว่าการพยาบาลกุมารเวชเป็นการพยาบาลเฉพาะสาขา แยกคาง
จากการพยาบาลในสาขาอื่นนั้น สิ่งสำคัญเนื่องจากความแตกต่างระหว่างผู้ป่วยเด็กและผู้ใหญ่

ดังที่ ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์ (ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์, ในกองงานวิทยาลัยพยาบาล,
 บรรณาธิการ 2526 : 3) ได้สรุปไว้ว่า ความส่ายขาของบุคคลทั่วไปเมื่อมองดูเด็กจะเห็น
 ความแตกต่างจากผู้ใหญ่ ค่อนข้างชัดเจน ทั้งขนาดสัดส่วนของร่างกาย ความสามารถในการ
 คิดคอกับผู้อื่น และความสามารถในการช่วยเหลือตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ เด็กยิ่งเล็กมาก
 เพียงไรก็จะยิ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่มากเพียงนั้น ซึ่งเด็กแม่ง่ายไ้หลายวัย ฉะนั้นพยาบาลผู้
 ปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชจึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่ทำงานกับบุคคลที่มีการเจริญเติบโตทั้งทาง
 ร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการดูแลตนเองในชีวิตประจำวันแตกต่างกันตั้งแต่วัย
 แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น นอกจากนี้เด็กยังแตกต่างกันตามเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม สิ่ง
 แวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพยาบาลแผนกกุมารเวชต้องคำนึงถึงเพราะเป็นองค์
 ประกอบสำคัญในการพิจารณาให้การพยาบาลเด็กแต่ละราย จากลักษณะเฉพาะของเด็กทั้ง
 สภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาการที่มีตามวัย ตลอดจนความรุนแรงของโรคที่เกิดขึ้นในเด็ก
 แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทำให้พยาบาลกุมารเวชมีลักษณะพิเศษเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติการ
 พยาบาลเพื่อให้เกิดความสุขสบายแก่เด็ก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และเน้นเรื่องความ
 ปลอดภัย ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก พยาบาลกุมารเวชจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับ
 พัฒนาการเด็ก มีความรู้เรื่องโรคเด็กอย่างถ่องแท้ สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่าง
 คล่องแคล่วรวดเร็วเพื่อช่วยเหลือเด็กให้พ้นท่วงที การพยาบาลต้องปฏิบัติด้วยความนุ่มนวล
 ละเอียดยอบคอบ มีความสังเกตเป็นพิเศษ สิ่งสำคัญต้องมีใจรักเด็ก มีความเมตตา
 กรุณา ตลอดจนต้องคำนึงถึงสิทธิของเด็กที่พึงได้รับการดูแล ฉะนั้นการพยาบาลกุมารเวช
 จึงมีลักษณะเฉพาะสาขา

พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชมีได้จำกัดแต่เพียงเด็กป่วยเท่านั้น ยังรวม
 ถึงเด็กปกติและเด็กพิการด้วย นอกจากนี้พยาบาลยังต้องติดต่อกับผู้ปกครอง บิดา มารดา
 หรือญาติเด็ก ในการช่วยเหลือให้ความเข้าใจและมีความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพ
 อนามัย การป้องกันโรคให้แก่บุตรหลานของตนเมื่อออกจากโรงพยาบาลไปแล้ว สุริย์
 จันทโมลี (2521 : 36) กล่าวว่าผู้ช่วยเด็กหรือผู้ช่วยที่ช่วยตนเองไม่ได้ การสอนหรือ
 ให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อญาติเข้าใจจะช่วยให้ความ
 ร่วมมือช่วยเหลือในการดูแล ช่วยฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยให้กลับสู่สภาพปกติได้มากที่สุดเท่าที่จะทำ
 ได้ และใช้ระยะเวลาการรักษาสั้นลง

นอกจากนี้พยาบาลกุมารเวชยังต้องมีบทบาทเป็นทั้งพยาบาล ครู เพื่อน พี่ และเป็นมารดาแก่เด็ก ดังที่ แฮนเดอร์สัน (Handerson 1969 : 40) กล่าวว่า พยาบาลที่ให้การพยาบาลแก่เด็กจะต้องทำหน้าที่อื่น ๆ แทนมารดาไปด้วย จึงนับได้ว่าพยาบาลกุมารเวชเป็น "มารดาโดยอาชีพ" พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะพิเศษนอกเหนือจากพยาบาลทั่ว ๆ ไป เพื่อจะได้ให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่เด็กซึ่งอยู่ในวัยเรียนรู้ และมีพัฒนาการตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาเป็นบทบาทของพยาบาลกุมารเวชที่ควรปฏิบัติตามทฤษฎีและหลักการ ซึ่งผู้อำนวยการพยาบาลในสาขาการพยาบาลกุมารเวชได้ทำการศึกษาและวิจัยไว้ แต่ทั้งนี้ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาและกำหนดคุณลักษณะของพยาบาลกุมารเวชอย่างชัดเจน อันจะนำมาเป็นเกณฑ์การคัดเลือกพยาบาล เขาปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรมได้

สภาพจริงในปัจจุบัน เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วเข้าสู่พยาบาลวิชาชีพไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือในชุมชน ต้องมีความสามารถปฏิบัติงานในทุกสาขาการพยาบาล ซึ่งอาจมีโอกาสเลือกด้วยตนเอง หรือผู้บริหารเป็นผู้จัดให้เขาปฏิบัติงานตามสาขาการพยาบาลต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาล เช่น สูติและนรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม อายุรกรรม ศัลยกรรม และอื่น ๆ พยาบาลผู้สำเร็จใหม่จะได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ลักษณะการปฏิบัติงานในสาขาการพยาบาลนั้น ๆ เป็นระยะเวลาต่างกันตามนโยบายของสถาบัน การปฏิบัติการพยาบาลจะใช้วิธีฝึกปฏิบัติภายใต้การนิเทศของพยาบาลรุ่นพี่ อันเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่มีการอบรมด้านวิชาการการพยาบาลเฉพาะสาขาก่อนปฏิบัติงาน พยาบาลที่ต้องปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรมก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้บริหารการพยาบาลซึ่งมีหน้าที่จัดสรรบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่ง มีโอกาสน้อยที่จะเลือกปฏิบัติให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามลักษณะงานการพยาบาลเฉพาะสาขา สืบเนื่องมาจากยังไม่มีการกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ไว้เป็นแนวทางที่ชัดเจน และจากการที่ปัจจุบัน การอนุมัติตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพแต่ละปีมีจำนวนจำกัด ทำให้พยาบาลในแต่ละโรงพยาบาลมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงต้องคำนึงถึงการจัดสรรบุคลากรเข้าทำงานในหน่วยงานให้เพียงพอต่อการบริการประชาชนมากกว่าความเหมาะสมของบุคลากรต่อลักษณะงานการพยาบาลเฉพาะสาขา ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสาขาการพยาบาลกุมารเวชอาจจะไม่รักเด็กและ/หรือไม่ชอบลักษณะงานในแผนกกุมารเวช รวมถึงการมีบุคลิก

ลักษณะไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติงานกับเด็ก ซึ่งล้วนแต่เป็นผลให้การพยาบาลกุมารเวชมีคุณภาพ และประสิทธิภาพไม่คุ้มค่าที่ควร

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะที่หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวชตามหลัก การพยาบาลกุมารเวชจะเห็นว่าครอบคลุม 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ และด้านจรรยาบรรณ ซึ่งพอสรุปได้ว่า

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลกุมารเวชควรมีความรู้หลักวิชาการ พยาบาลกุมารเวชเป็นอย่างดี รู้ถึงพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ สามารถ ตีคอดสื่อสารกับเด็กได้ทุกวัย มีความสังเกตเป็นพิเศษ สามารถวิเคราะห์ความหมายของ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกได้ มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลแก่เด็กเป็นพิเศษ สามารถ ใ้การช่วยเหลือเด็กให้ปลอดภัยด้วยความคล่องแคล่ว มีความนุ่มนวล ละเอียดยอบคอบ และปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเมตตา กรุณา คอบเด็ก

ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ พยาบาลกุมารเวชต้องมีความอดทน ใจเย็น และอดกลั้นต่อคำพูดหรือพฤติกรรมของเด็กและผู้ปกครอง มีความคล่องแคล่วว่องไวปรับตัว เข้ากับเด็กได้ทุกวัย มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรกับเด็ก นอกจากนี้ต้องมีใจรักเด็ก มีท่าทีกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ตลอดจนมีอารมณ์กิริยา มารยาทและความประพฤติที่เหมาะสมกับการ เป็นแบบอย่างอันดีแก่เด็ก และสร้างความชื่นชม สรัทธาแก่บุคคลทั่วไปได้

ด้านจรรยาบรรณ พยาบาลกุมารเวชควรปฏิบัติตามบทบัญญัติของจรรยาบรรณ วิชาชีพพยาบาล รวมทั้งรู้สิทธิของเด็กตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กที่เด็กพึงได้รับการคุ้มครองดูแลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย และพึงได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาการตามวัยใน ทุกด้าน ตลอดจนมีความจริงใจคอบเด็กป่วย บิดา มารดา และญาติ ของเด็ก พร้อมทั้ง เคารพข้อดีศรัทธาตนเองและหน้าที่ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อถือไว้วางใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่กล่าวมาเป็นคุณลักษณะของพยาบาลกุมารเวชตามทฤษฎีเท่านั้น ยังไม่มีผู้ใด ศึกษากำหนดคุณลักษณะจากความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาลซึ่งเป็นผู้วางแผนและใช้ อาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นผู้ผลิต และพยาบาลกุมารเวชในฐานะปฏิบัติการพยาบาลว่ามีความ คิดเห็นอย่างไร

ผู้บริหารการพยาบาล ซึ่งได้แก่หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ในฐานะที่เป็นผู้ใช้ ซึ่งต้องทำหน้าที่วางแผน ควบคุมดูแลและนิเทศการปฏิบัติงานภายในหอผู้ป่วยให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ชงชัย สันติวงศ์ (2519 : 335) กล่าวว่าหน้าที่สำคัญของผู้บริหารคือจะต้องรับผิดชอบในการจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) ภายหลังจากที่ได้จัดองค์การเสร็จแล้ว โครงสร้างในส่วนต่าง ๆ จะต้องถูกบรรจุด้วยบุคคลที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ในหน้าที่หนึ่งในองค์การ การที่จะปฏิบัติงานใหม่มีประสิทธิภาพที่สุดนั้นย่อมต้องขึ้นอยู่กับความสามารถ หรือความพร้อมเพียงของบุคคล ผู้บริหารมีภาระหน้าที่ในการเลือกตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เก่านั้นจึงจะทำให้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสมรรถภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับ

✓ ความเห็นของ โดโนแวน (Donovan 1975 : 85 - 86) ที่กล่าวว่า การจัดบุคลากร (Staffing) เป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีระบบในการจัดหาและวางตัวบุคคลในหน่วยงานอย่างเหมาะสม ถูกต้องทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้ง คำนึงรักษาให้บุคลากรที่มีคุณภาพปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการบริหารงานบุคลากร เพื่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถไปปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Competent Man for Competent Job) จากความสำคัญดังกล่าวแล้วจึงต้องศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาลต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวชว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชได้เหมาะสม ซึ่ง อุตัย หิรัญโต (2523 : 1) กล่าวถึงการจัดบุคลากรเข้าทำงานว่าเป็นลักษณะการใส่คนให้เหมาะกับงาน (Put The Right Man in The Right Job) โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมของบุคคลเป็น คน ๆ ไป

คณาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นผู้ผลิตหรือผู้สอนนั้นมีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลในวิชาชีพ อาจกล่าวได้ว่าฝ่ายการศึกษาพยาบาลมีหน้าที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพของตนเอง จึงสมควรศึกษาว่าผู้ผลิตซึ่งเป็นครูเกี่ยวกับหลักวิชาการพยาบาลกุมารเวช อย่างลึกซึ้งซึ่งจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่เหมาะสมของผู้ปฏิบัติการพยาบาลในสาขาการพยาบาลกุมารเวช เป็นอย่างไร

พยาบาลในฐานะผู้ปฏิบัติการพยาบาล เป็นบุคคลสำคัญที่จะแสดงบทบาทให้สังคมได้เห็นเห็นว่าพยาบาลกุมารเวชควรมีลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมอย่างไร จึงจำเป็นต้องศึกษาความคิดเห็น

ของพยาบาลกุมาร เวชว่ามีความคิดเห็นสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผู้บริหารการพยาบาล และ
อาจารย์พยาบาล อย่างไร

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมาร เวชตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารการพยาบาล และอาจารย์พยาบาล ครั้งนี้ สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ เกษม
สุวรรณกุล (2525 : 5) ที่กล่าวว่าในการผลิตบัณฑิตนั้นจะต้องคำนึงว่าบัณฑิตที่ผลิตออกไป
นั้นมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ ฉะนั้นแนวความคิดจากการศึกษาเรื่องนี้
หวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์พยาบาลในฐานะผู้ผลิตพยาบาลเข้าสู่วิชาชีพ เพื่อจะได้
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันจะช่วยให้พยาบาลที่ผลิตออกมามีลักษณะตรงตามความต้องการของ
ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ใช้ ส่วนพยาบาลกุมาร เวชเองในฐานะผู้ปฏิบัติการพยาบาลจะได้มีแนวทาง
ในการปฏิบัติคือผู้รับบริการให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะทำให้ภาพพจน์ของ
พยาบาลในสังคมดีขึ้น

นอกจากนี้การจัดลำดับความสำคัญของลักษณะที่จำเป็นของพยาบาลกุมาร เวชจะช่วย
ใหญ่ผู้บริหารการพยาบาลซึ่งมีหน้าที่ในการจัดพยาบาลเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานมีแนวทางใน
การคัดเลือกบุคคลากรพยาบาลได้อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ
มากขึ้น ซึ่งถือว่าการตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ช่วยบรรเทาโรควิชาชีพพยาบาล
ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม
อันจะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพพยาบาลในอนาคต

ปัญหาของการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาลกุมาร
เวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมาร เวชเป็นอย่างไร
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
กุมาร เวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมาร เวชแตกต่างกันอย่างไร
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
กุมาร เวช เกี่ยวกับลักษณะที่จำเป็นของพยาบาลกุมาร เวชตามลำดับความสำคัญเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
กุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และ
พยาบาลกุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช
3. ศึกษาลำดับความสำคัญของลักษณะที่จำเป็นของพยาบาลกุมารเวชตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาลกุมารเวช

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากฝ่ายการศึกษาพยาบาลมีหน้าที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการของผู้บริหารการพยาบาลในฐานะผู้ใช้ และผู้รับบริการ
ได้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งตามทฤษฎีการกำหนดลักษณะของบัณฑิตพยาบาลนั้นผู้สอนและผู้ใช้ควร
จะร่วมกันกระทำเพื่อก่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ดังที่ เกษม สุวรรณกุล (2525 : 5)
ได้กล่าวว่าในการผลิตบัณฑิตนั้นจะต้องคำนึงว่าบัณฑิตที่ผลิตออกไปนั้นมีลักษณะสอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ แต่ในการปฏิบัติสิ่งที่ปรากฏในปัจจุบันตามข้อเขียนของ วิเชียร
ทวีลาภ (2521 : 495) กล่าวว่าการศึกษาพยาบาลกับการพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กัน
ต่างฝ่ายต่างคาดหวังต่อผู้สำเร็จการศึกษาต่างกัน และจากการศึกษาของ เพิ่มสุข สังขมงคล
(2526 : 79) พบว่าลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลตามการรับรู้ของ อาจารย์พยาบาล
และพยาบาลคานการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานข้อ 1 ไว้ว่า

"1. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
กุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช คานการปฏิบัติการพยาบาล
แตกต่างกัน"

พยาบาลปฏิบัติการพยาบาลต้องให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป และต้องติดต่อ
ร่วมมือและประสานงานกับบุคลากรอื่น ๆ ในทีมสุขภาพ ซึ่งลักษณะการปฏิบัติงานดังกล่าว
อันเป็นข้อจำกัดให้พยาบาลมีลักษณะที่พึงจำเป็นในคานบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งความ
ประพฤติกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ คัมภีร์ มัลลิกมาส (2522 : 54)

เกี่ยวกับลักษณะพยาบาลที่คว่าต้องมีการวางตัวดี มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย มีความสำรวม
 อคทน มีความละเอียดรอบคอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่ง
 ผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาลผู้ปฏิบัติการพยาบาลควรคำนึงถึงสิ่ง
 สำคัญนี้ ดังนั้นสมมุติฐานข้อที่ 2 จึงมีว่า

"2. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
 กุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช ด้านบุคลิกภาพและ
 มนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน"

สำหรับพยาบาลเมื่ออยู่ในวิชาชีพพยาบาลจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณพยาบาลซึ่ง
 มีบทบัญญัติไว้สำหรับพยาบาลว่าควรมีความเมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความ
 อคทน เสียสละ มีกิริยาวาจาดี มีน้ำใจ สามารถเก็บความลับของผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี
 ฉะนั้นพยาบาลไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล หรือพยาบาล
 ผู้ปฏิบัติการพยาบาล ต้องยึดถือและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐาน
 ข้อที่ 3 ไว้ว่า

"3. ความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์พยาบาล และพยาบาล
 กุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช ด้านจรรยาบรรณไม่แตกต่าง
 กัน"

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการพยาบาล อาจารย์
 พยาบาล และพยาบาลกุมารเวช เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวช
 โดยศึกษาเฉพาะในโรงพยาบาลของรัฐและองค์การเอกชน ที่มีแผนกกุมารเวชกรรม มี
 สถาบันการศึกษาพยาบาล ที่ผลิตพยาบาลระดับวิชาชีพซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ท่าที อุปนิสัยและพฤติกรรมของพยาบาล
 กุมารเวชที่ดี ซึ่งเป็นที่ต้องการของสังคมโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

การปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง การกระทำในกิจกรรมการสังเกต การดูแล การให้คำปรึกษา แนะนำ การสอน การนิเทศ แก่ผู้ป่วย ผู้มาค้เจ็บ ผู้พิการ หรือเด็ก เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพอันดี และป้องกันการเจ็บป่วยที่จะเกิดขึ้นต่อไปแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องการการตัดสินใจ มีทักษะพิเศษ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ทางการพยาบาล ศิลปศาสตร์ในการพยาบาล และศาสตร์สาขาอื่น ๆ

บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นตัวบุคคล และวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรม บุคลิกภาพที่แสดงออกมามีอิทธิพลต่อความรู้สึก อารมณ์ของผู้พบเห็น

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวข้องกับผู้อื่นของผู้ที่มีจิตใจสูง มีคุณธรรม ไม่ใช้การกระทำที่เกิดจากกฎขังคับ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่หาควยการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กระทำกิจกรรมร่วมกัน และเข้ากับผู้อื่นได้

ก้นจรรยาบรรณ หมายถึง บทบัญญัติซึ่งเป็นข้อพึงปฏิบัติเกี่ยวกับความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา ซึ่งพยาบาลควรกระทำ

ลักษณะที่จำเป็นของพยาบาลกุมารเวช หมายถึง ลักษณะที่มีความสำคัญคือพยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรม ซึ่งลักษณะเฉพาะนี้จะมีนอกเหนือจากลักษณะของพยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลในสาขาการพยาบาลทั่ว ๆ ไป

ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจที่มีไข้ไ้มาจากการพิสูจน์ว่าถูกต้องหรือไม่

ผู้บริหารการพยาบาล หมายถึง

หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ซึ่งเป็นพยาบาลผู้ทำหน้าที่บริหารงานค่านบริการพยาบาล รับผิดชอบงานทุกอย่างของฝ่ายการพยาบาล ถือเป็นผู้บริหารสูงสุดของฝ่ายการพยาบาล

หัวหน้าหอผู้ป่วย หมายถึง พยาบาลผู้บริหารงานในหอผู้ป่วย มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแล ควบคุม ประสานกิจกรรมการพยาบาล การบริหารงานบุคคลและการให้บริการค่านการศึกษาวิจัยแก่บุคลากรทางการพยาบาล และผู้ร่วมทีมสุขภาพ ซึ่ง

ผู้บริหารการพยาบาลดังกล่าวควรมีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ประกาศนียบัตรพยาบาลขึ้นไป และมีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการพยาบาลชั้น 1

อาจารย์พยาบาล หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นทะเบียนประกอบโรคศิลปะสาขาการพยาบาลชั้น 1 ทำหน้าที่สอนวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ ทั้งภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติ ในสถาบันการศึกษาพยาบาล

พยาบาลกุมารเวช หมายถึง พยาบาลที่มีความชำนาญการพยาบาลเฉพาะสาขา ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลโดยตรงแก่เด็กป่วยในแผนกกุมารเวชกรรม มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ปี เป็นพยาบาลระดับวิชาชีพ ใ้รับใบประกอบโรคศิลปะสาขาการพยาบาลชั้น 1 จากกองควบคุมการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข

แผนกกุมารเวชกรรม หมายถึง แผนกที่รับผิดชอบให้บริการการรักษาพยาบาลแก่เด็กป่วย และคานการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่เด็ก ตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 12 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารการพยาบาลนำไปเป็นแนวทางในการประเมินว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันมีคุณสมบัติสอดคล้องกับลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาลกุมารเวชที่ศึกษาครั้งนี้หรือไม่
2. เป็นแนวทางในการเตรียมบุคลากรพยาบาลเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้บริหารการพยาบาลสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการอบรมพยาบาลก่อนปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรม เพื่อให้มีลักษณะที่พึงประสงค์เหมาะสมแก่การปฏิบัติงาน
3. ผู้บริหารการพยาบาลนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน (Inservice Education) แก่พยาบาลผู้ปฏิบัติงานในแผนกกุมารเวชกรรมให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. คานการพัฒนาตนเอง (Self Development) ของพยาบาลกุมารเวช ผู้บริหารการพยาบาลควรนำไปใช้ในการส่งเสริมให้พยาบาลผู้ปฏิบัติมีการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลแก่เด็ก
5. คานการศึกษาพยาบาล ผู้บริหารการศึกษาแผนกวิชาการพยาบาลกุมารเวชสามารถนำเกณฑ์คุณลักษณะของพยาบาลกุมารเวชไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแก่นักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะหลักสูตรการพยาบาลกุมารเวช